

На основу члана 31. став 1. Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 17/19) и члана 17. став 4. и члана 24. став 2. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

**ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ПРОГРАМА МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА
ЗА 2024. ГОДИНУ**

- Објављен у „Службеном гласнику РС”, број 30 од 5. априла 2024. године -

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера заштите здравља биља за 2024. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере заштите здравља биља, рокови, начин спровођења мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 990931 2024 14840 007 001 012 001
У Београду, 4. априла 2024. године

МИНИСТАР
Јелена Танасковић

ПРОГРАМ МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА ЗА 2024. ГОДИНУ

1. Увод

Ради спречавања појаве, уношења, ширења и сузбијања штетних организама на биљу спроводи се посебан надзор над штетним организмима, прописан овим програмом, који се спроводи у утврђеном временском периоду, ради откривања штетних организама или утврђивања особености њихове популације или утврђивања границе подручја у коме су присутни или одсутни.

Посебан надзор над штетним организмима врше све овлашћене пољопривредне стручне службе на територији Републике Србије, за подручје за које су овлашћене, правна лица која обављају лабораторијске и с њима повезане стручне послове у складу са Одлуком о избору правних лица којима се уступају лабораторијски и с њима повезани стручни послови у области дијагностике штетних организама и здравља биља („Службени гласник РС”, број 118/20 – у даљем тексту: овлашћене лабораторије), Дирекција за националне референтне лабораторије (у даљем тексту: ДНРЈ) и фитосанитарна инспекција.

Средства за спровођење надзора на присуство штетних организама (преглед, узимање узорака, праћење путем клопки, лабораторијско тестирање, транспорт узорака, карантинско подручје) прописана овим програмом, обезбеђена су законом којим се уређује буџет Републике Србије за 2024. годину.

2. Посебан надзор над штетним организмима у кромпиру

Посебан надзор над штетним организмима у кромпиру базира се на биологији штетних организама кромпира и систему производње кромпира у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима у кромпиру обухвата следеће штетне организме:

а) бактерије: *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum* и *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.);

б) нематодe: *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax*;

в) гљиву: *Synchytrium endobioticum*;

г) фитоплазму: *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma);

д) остале штетне организме: вирус *Tomato spotted wilt virus*, виroid *Potato spindle tuber viroid*, бактерија *Candidatus Liberibacter solanacearum* и инсекте *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita* и *Epitrix tuberis*.

Посебан надзор над штетним организмима у кромпиру врше све овлашћене пољопривредне стручне службе на територији Републике Србије, за подручје за које су овлашћене, фитосанитарна инспекција, ДНРЈ и овлашћене лабораторије.

а) Бактерије

Clavibacter michiganensis spp. *sepedonicus*

Ради откривања и спречавања ширења, са циљем ерадикације штетног организма *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. spp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al., проузроковача прстенасте трулежи кртола кромпира, спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Обавља се преглед кртола кромпира, и где је то оправдано, биљака кромпира (*Solanum tuberosum* L.) у одговарајућем временском периоду, као и узимање узорака:

- 1) кртола семенског кромпира;
- 2) кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.), код произвођача меркантилног кромпира, из магацина и складишта;
- 3) кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање.

Приликом прегледа кртола кромпира, узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у магацинима произвођача, складиштима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање ради обављања визуелног прегледа и лабораторијског тестирања на присуство латентне инфекције.

Визуелни преглед и узимање узорака кртола кромпира (1 узорак – 200 кртола) спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе и фитосанитарна инспекција.

ДНРЛ врши лабораторијско тестирање узорака семенског кромпира.

Овлашћене лабораторије - Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун, Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду, врше лабораторијско тестирање узорака меркантилног кромпира.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком.

Ralstonia solanacearum (Smith) Yabuuchi et al.

Ради откривања и спречавања ширења, са циљем ерадикације штетног организма *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., проузроковача мрке трулежи кртола кромпира и бактериозне увелости кромпира и парадајза, спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Спроводи се преглед биљака и кртола кромпира (*Solanum tuberosum* L.) и преглед биљака парадајза (*Lycopersicon esculentum*), осим семена и плодова парадајза (у даљем тексту: главне биљке домаћини), других биљака домаћина, површинских вода које се користе за наводњавање или прскање главних биљака домаћина и отпадних вода, као и преглед прописаних објеката.

Посебан надзор над штетним организмом *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. обухвата преглед главних биљака домаћина у одговарајућем временском периоду и обавезно узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције, и то:

- 1) кртола семенског кромпира;

2) кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.), код произвођача меркантилног кромпира, из магацина и складишта;

3) кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање;

4) биљака парадајза (*Lycopersicon esculentum*).

Посебан надзор над штетним организмом *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. обухвата и преглед, у одговарајућем временском периоду и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

1) других биљака домаћина *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., укључујући самоникле биљке из фамилије *Solanaceae*, а нарочито *Solanum dulcamara*, тако да пружа податке о врсти, присуству и распрострањености, броју и времену узимања узорака, подручју и методама анализе;

2) површинских вода које се користе за наводњавање и отпадних вода током индустријске прераде или паковања, тако да пружа податке о броју и времену узимања узорака, подручју, водотоку, односно локацији где се врши узимање узорака, као и методама анализе.

Приликом прегледа кртола кромпира, узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у складиштима и дистрибутивним центрима, ради обављања визуелног прегледа и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције.

Визуелни преглед и узимање узорака кртола кромпира (1 узорак – 200 кртола), других биљака домаћина и воде (вода за наводњавање, отпадне воде), спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе у складу са планом мониторинга, као и фитосанитарна инспекција.

Посебан надзор над штетним организмима *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* организује се тако да пружи податке о:

1) прегледаним површинама под кромпиром и количинама прегледаног кромпира (семенски по категоријама и меркантилни по регионима);

2) прегледаним површинама усева парадајза (семенски и производни усеви по регионима);

3) броју визуелних прегледа (у пољу и магацинима);

4) броју и величини узорака кртола, биљака и воде за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције;

5) броју и величини узорака за лабораторијско тестирање у случају сумње на заразу;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

ДНРЛ врши лабораторијско тестирање узорака у семенском кромпиру.

Овлашћене лабораторије – Институт за пестициде и заштиту животне средине Београд - Земун, Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду, врше лабораторијско тестирање узорака у меркантилном кромпиру, укључујући и узорке других биљака домаћина и воде.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком.

За лабораторијско тестирање на присуство *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum* (латентна инфекција)

узима се до 700 узорака (кртола меркантилног кромпира, других биљака домаћина, воде), као и узорци из свих лотова семенског кромпира (100%).

У случају сумње на појаву наведених штетних организама овлашћена пољопривредна стручна служба обавештава хитно фитосанитарног инспектора ради предузимања мера.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмима *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum* (преглед, узимање узорака, лабораторијско тестирање, транспорт узорака, карантинско подручје) обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Erwinia chrysanthemi (*Dickeya* spp.)

Ради откривања штетног организма *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.) спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Посебан надзор над овим штетним организмом обухвата визуелни преглед усева кромпира у току вегетације, визуелни преглед кртола и узимање узорака у случају сумње, односно присуства симптома за потребе лабораторијског тестирања од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање на присуство *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp) врше ДНРЛ и овлашћене лабораторије – Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун, Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

У случају лабораторијске потврде појаве штетног организма овлашћена пољопривредна стручна служба обавештава хитно фитосанитарног инспектора ради предузимања мера.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања у усевима кромпира на присуство штетног организма *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.), обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Нематоде

Посебни надзор над штетним организмима (карантинске нематоде) у кромпиру спроводи се обавезним узимањем узорака земљишта од стране фитосанитарне инспекције, ради лабораторијске анализе на присуство кромпирових цистоликих нематода *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis* (у даљем тексту: КЦН), пре заснивања семенских усева кромпира, у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала („Службени лист СРЈ”, бр. 66/99 и 13/02, „Службени лист СЦГ”, бр. 10/03 и 13/03 и „Службени гласник РС”, бр. 39/06, 59/06, 115/06, 119/07 и 107/08 – у даљем тексту: Правилник о здравственом прегледу).

Спроводи се и визуелни преглед усева семенског кромпира у току вегетације, као и визуелни преглед и узимање узорака у усевима меркантилног кромпира и у складиштима, од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

У случају лабораторијске потврде појаве наведених штетних организама овлашћена пољопривредна стручна служба обавештава хитно фитосанитарног инспектора ради предузимања мера.

Посебан надзор над штетним организмима на зараженим парцелама (карантинско подручје) спроводи се ради утврђивања степена заражености подручја, стања популације на зараженим парцелама, присутним врстама и патотиповима КЦН ради дефинисања отпорног сортимента кромпира, од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета Универзитета у Београду.

За *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax* спроводи се визуелни преглед у семенском кромпиру и меркантилном кромпиру и узимање узорака кртола у случају сумње на заразу, као и визуелни преглед других биљака домаћина и узимање до 80 узорака ради тестирања на присуство *Meloidogyne* spp. у складу са упутством овлашћене лабораторије Института за заштиту биља и животну средину, Београд.

Табела 1. Посебан надзор над штетним организмима у кромпиру за *Globodera* spp.

Објекат надзора	Пројектован број узорака
Семенски усев кромпира	до 800
Карантинско подручје (заражене парцеле)	до 200
Усев меркантилног кромпира	до 150

Лабораторијско тестирање на присуство нематода у семенском кромпиру спроводе овлашћене лабораторије у складу са планом фитосанитарне инспекције и то: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд, Пољопривредни факултет Универзитета у Београду и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

Лабораторијско тестирање на присуство нематода у меркантилном кромпиру и другим биљкама домаћинима врши овлашћена лабораторија Института за заштиту биља и животну средину, Београд.

Средства за спровођење посебног надзора над карантинским нематодама у усевима меркантилног кромпира и усевима других биљака домаћина као и карантинским подручјима, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Гљива

Synchytrium endobioticum

Пре заснивања усева семенског кромпира спроводи се узимање узорака земљишта од стране фитосанитарног инспектора ради лабораторијског тестирања на присуство *Synchytrium endobioticum*, у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Посебан надзор над штетним организмом *Synchytrium endobioticum* у семенском и меркантилном кромпиру обухвата визуелни преглед усева током вегетације, као и преглед кртола у складиштима семенског и меркантилног кромпира и узорковање у случају сумње од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање на присуство *Synchytrium endobioticum* у семенском кромпиру врше овлашћене лабораторије: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду, у складу са планом фитосанитарне инспекције.

У случају лабораторијске потврде појаве штетног организма овлашћена пољопривредна стручна служба обавештава хитно фитосанитарног инспектора.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмима у усевама меркантилног кромпира обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Фитоплазма

Candidatus Phytoplasma solani (Stolbur phytoplasma)

Посебан надзор над штетним организмом *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) обухвата визуелни преглед усева семенског кромпира и узимање узорака у случају сумње од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање врше овлашћене лабораторије: Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун и Институт за заштиту биља и животну средину, Београд.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), укључујући и лабораторијско тестирање до десет узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Остали штетни организми у кромпиру

Током обављања посебног надзора над штетним организмима у кромпиру врши се и визуелни преглед на присуство симптома следећих штетних организама: *Candidatus Liberibacter solanacearum*, *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*, *Tomato spotted wilt virus* и *Potato spindle tuber viroid* и узимање узорака у случају сумње од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање на присуство *Candidatus Liberibacter solanacearum*, *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*, спроводе овлашћене лабораторије наведене у табели 2.

Табела 2.

Штетни организам	Овлашћена лабораторија
<i>Candidatus Liberibacter solanacearum</i>	Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун Пољопривредни факултет Универзитета у Београду Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду
<i>Epitrix</i> spp	Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун

	Пољопривредни факултет Универзитета у Београду
<i>Tomato spotted wilt virus</i>	Пољопривредни факултет Универзитета у Београду
<i>Potato spindle tuber viroid</i>	Пољопривредни факултет Универзитета у Београду

У случају сумње на појаву наведених штетних организама овлашћена пољопривредна стручна служба обавештава хитно фитосанитарног инспектора.

Средства за лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Посебан надзор над штетним организмима у јабучастом воћу

Посебан надзор над штетним организмима у јабучастом воћу базира се на биологији штетних организама јабучастог воћа и систему производње јабучастог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима у јабучастом воћу обухвата следеће штетне организме:

- а) бактерију: *Erwinia amylovora*;
- б) фитоплазме: *Apple proliferation phytoplasma* (јабука) и *Pear Decline phytoplasma* (крушка).

а) Бактерија

Erwinia amylovora

Посебан надзор над штетним организмом *Erwinia amylovora* врши се у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу, у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Посебан надзор над штетним организмом *Erwinia amylovora*, проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа обухвата:

1) визуелни преглед објеката за производњу садног материјала јабучастог воћа (матични засади, растила и изолациони појас) током вегетације и узимање узорака у случају сумње, у складу са Правилником о здравственом прегледу;

2) визуелни преглед биљака домаћина *Erwinia amylovora* у изолационом појасу следећих родова и врста: *Amelanchier* (мерала), *Chaenomeles* (јапанска дуња), *Cotoneaster* (дуњарица), *Crataegus* (глог), *Cydonia* (дуња), *Eriobotrya* (јапанска мушмула), *Malus* (јабука), *Mespilus* (мушмула), *Photinia davidiana* (фотинија), *Pyracantha* (глоговица), *Pyrus* (крушка) и *Sorbus* (оскоруша), као и узимање узорака у случају сумње.

Посебан надзор над штетним организмом *Erwinia amylovora*, проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (врста објекта, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) биљкама домаћинима у изолационом појасу/пуфер зони (род, врста, објекат, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) производним засадима у изолационом појасу/пуфер зони (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

5) времену, начину и обиму узорковања;

6) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

7) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба бележи присуство биљака са симптомима у изолационом појасу, узима узорке и обавештава фитосанитарну инспекцију у случају позитивног налаза.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне саветодавне и стручне службе Чачак врши лабораторијско тестирање узорака из матичних засада, растила и изолационог појаса.

Лабораторијска испитивања инспекцијских службених узорака на присуство *Erwinia amylovora* до нивоа експертизе, врше овлашћене лабораторије: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд - Земун, Пољопривредни факултет Универзитета у Београду и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Erwinia amylovora*, укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Фитоплазме

Apple proliferation phytoplasma (*Phytoplasma mali* – пролиферација јабуке)

Посебан надзор над штетним организмом *Apple proliferation phytoplasma* (Candidatus *Phytoplasma mali*) спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала јабуке (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (октобар), у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Посебан надзор над штетним организмом *Apple proliferation phytoplasma* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима, изолационом појасу и производним засадима и обавештава фитосанитарну инспекцију у случају позитивног налаза.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредна саветодавна и стручна служба Чачак врши лабораторијско

тестирање узорака из матичних засада, растила, прописаног изолационог појаса и производних засада.

Лабораторијска испитивања инспекцијских службених узорака на присуство *Apple proliferation phytoplasma* до нивоа експертизе, врше овлашћене лабораторије: Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун и Институт за заштиту биља и животну средину, Београд.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Apple proliferation phytoplasma*, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Pear decline phytoplasma
(*Candidatus Phytoplasma pyri*)

Посебан надзор над штетним организмом *Pear decline phytoplasma* спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала крушке (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (октобар), у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Посебан надзор над штетним организмом *Pear decline phytoplasma* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредна саветодавна и стручна служба Чачак врши лабораторијско тестирање узорака из матичних засада, растила, прописаног изолационог појаса и производних засада.

Лабораторијска испитивања инспекцијских службених узорака на *Pear decline phytoplasma* до нивоа експертизе, врше овлашћене лабораторије: Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун и Институт за заштиту биља и животну средину, Београд.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Pear decline phytoplasma*, укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

4. Посебан надзор над штетним организмима у коштичавом воћу

Посебан надзор над штетним организмима у коштичавом воћу базира се на биологији штетних организама коштичавог воћа и систему производње коштичавог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима у коштичавом воћу обухвата следеће штетне организме:

- а) бактерије: *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*;
 б) вирус: *Plum pox virus*;
 в) фитоплазму: *European stone fruit yellows*;
 г) гљиву: *Monilinia fructicola*.

а) Бактерије

Pseudomonas syringae pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*

Посебан надзор над штетним организмима *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* спроводи се ради утврђивања присуства и провере статуса ових штетних организама у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*, спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас), у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и визуелним прегледом производних засада у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају сумње на заразу, за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над штетним организмима *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*, организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над штетним организмима *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* обухвата визуелни преглед засада и узимање узорака у случају присуства симптома од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање на присуство *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* врше овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмима *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*, укључујући лабораторијско тестирање до 50 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Вируси

Plum pox virus

Посебан надзор над штетним организмом *Plum pox virus* базира се на биологији овог вируса, као и на систему и обиму производње садног

материјала коштичавог воћа у Републици Србији и врши се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила и изолациони појас), у одговарајућем временском периоду и узимања узорак у складу са Правилником о здравственом прегледу.

У матичним засадама коштичавог воћа у затвореном простору (мрежаници и сл), вршиће се тестирање у складу са инструкцијом Управе за заштиту биља.

Посебан надзор над штетним организмом *Plum pox virus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља над којима се врши надзор;
- 2) матичним засадама и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака у матичним засадама, растилима и изолационом појасу, у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Фитосанитарна инспекција врши узимање узорака у растилима ради контроле система и утврђивања подручја са ниским потенцијалом ризика у односу на вирус шарке шљиве.

Овлашћена лабораторија Пољопривредне саветодавне и стручне службе Чачак врши лабораторијско тестирање узорака из матичних засада, растила и изолационог појаса.

Овлашћена лабораторија за експертизу Института за воћарство Чачак и Пољопривредног факултета Универзитета у Новом Саду врше потврдна испитивања позитивних узорака и утврђују сој вируса и лабораторијске анализе инспекцијских узорака.

Средства за лабораторијско тестирање инспекцијских узорака из растила и узорака из изолационог појаса и подручја са ниским потенцијалом ризика у односу на вирус шарке шљиве, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Други вируси коштичавог воћа

Посебан надзор над штетним организмима у коштичавом воћу обухвата и следеће вирусе:

- Cherry necrotic rusty mottle virus (CNRMV); *Prunus avium* L., *Prunus cerasus* L;
- Cherry rasp leaf virus (CRLV); *Prunus avium* L, *Prunus cerasus* L, *Prunus persicae* L;
- Tomato black ring virus (TBRV); *Prunus persicae* L, *Prunus avium* L;
- Tomato ringspot virus (ToRSV); *Prunus spp*;
- Prunus necrotic ringspot virus (PNRSV); *Prunus spp*;
- Cherry leaf roll virus (CLR); *Prunus avium* L, *Prunus cerasus* L;
- Apple mosaic virus (AMV); *Prunus spp*.

Посебан надзор над штетним организмима организује се тако да пружи податке о:

- 1) производним површинама (прегледана површина, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор спроводи овлашћена лабораторија Институт за воћарство Чачак.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмима, укључујући и лабораторијско тестирање до 100 узорака узетих у матичним засадима, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Фитоплазма

European stone fruit yellows (Candidatus *Phytoplasma prunorum*)

Посебан надзор над штетним организмом *European stone fruit yellows* састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас), у одговарајућем временском периоду, као и производних засада кајсије, шљиве и других биљака домаћина из спонтане флоре (дивље *Prunus* врсте) и узорковања у случају сумње.

Посебан надзор над штетним организмом *European stone fruit yellows* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне саветодавне и стручне службе Чачак врши лабораторијско тестирање до 20 узорака из матичних засада, растила и изолационог појаса.

У случају потребе потврних испитивања позитивних узорака лабораторијске анализе врши овлашћена лабораторија Института за заштиту биља и животну средину, Београд.

Визуелни преглед производних засада кајсије, шљиве и других биљака домаћина из спонтане флоре (дивље *Prunus* врсте), узимање узорака, као и лабораторијско тестирање до 100 узорака, врши овлашћена лабораторија Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *European stone fruit yellows* у производним засадима, укључујући и

лабораторијско тестирање до 100 узорака узетих из производних засада и лабораторијско тестирање до 20 узорака узетих из матичних засада, растила и изолационог појаса, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Гљива

Monilinia fructicola

Посебан надзор над штетним организмом *Monilinia fructicola* спроводи се ради утврђивања распрострањености овог штетног организма у Републици Србији, као и сертификације робе намењене извозу на тржиште Руске Федерације.

Посебан надзор над штетним организмом *Monilinia fructicola* спроводи се визуелним прегледом производних засада коштичавог воћа у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узорковањем за потребе лабораторијског тестирања од стране пољопривредних стручних служби у сарадњи са Институтом за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун. Лабораторијско испитивање врши овлашћена лабораторија Института за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун.

Посебан надзор над штетним организмом *Monilinia fructicola* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Лабораторијско тестирање инспекцијских узорака врши овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета Универзитета у Новом Саду.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом, укључујући и лабораторијско тестирање до 50 узорака из производних засада, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

5. Посебан надзор над штетним организмима у виновој лози

Посебан надзор над штетним организмима у виновој лози базира се на биологији штетних организама винове лозе и систему производње винове лозе у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима у виновој лози обухвата следеће штетне организме:

- а) фитоплазму: *Candidatus Phytoplasma vitis (Flavescence doree)*;
- б) бактерије: *Xylophilus ampelinus* и *Agrobacterium vitis*;
- в) вирусе: *Grapevine Roditis leaf discoloration-associated virus*.

а) Фитоплазма

Candidatus Phytoplasma vitis
(*Flavescence doree*)

Посебан надзор над штетним организмом *Candidatus Phytoplasma vitis* (*Flavescence doree*), проузроковачем златастог жутила винове лозе спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе (матични засади, прпоришта и изолациони појас), визуелним прегледом производних засада у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају присуства симптома на виновој лози и другим биљкама домаћинима.

Посебан надзор над штетним организмом *Candidatus Phytoplasma vitis* (*Flavescence doree*) организује се тако да пружи податке о распрострањености, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадама, прпориштима и изолационом појасу (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадама (прегледана површина, број објеката, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над *Candidatus Phytoplasma vitis* (*Flavescence doree*) спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање обављају овлашћене лабораторије: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд, Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Flavescence doree*, укључујући и лабораторијско тестирање до 600 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Бактерије

Xylophilus ampelinus

Посебан надзор над штетним организмом *Xylophilus ampelinus* спроводи се ради утврђивања одсуства/присуства и провере статуса овог штетног организма.

Посебан надзор над овим штетним организмом спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе и обавезним узимањем узорака из матичних засада од стране овлашћене пољопривредне стручне службе, као и визуелним прегледом производних засада у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају присуства симптома, за потребе лабораторијског тестирања.

Фитосанитарна инспекција узима узорке садног материјала у складу са инспекцијским планом контроле и доставља их ДНРЛ која врши лабораторијско тестирање узорака. Број узорака који се узима је 80.

Посебан надзор над штетним организмом *Xylophilus ampelinus* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (прегледана површина, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Лабораторијско тестирање биљног материјала врше овлашћене лабораторије: Пољопривредни факултет Универзитета у Београду и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Xylophilus ampelinus*, укључујући и лабораторијско тестирање до 50 збирних узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Agrobacterium vitis

Посебан надзор над штетним организмом *Agrobacterium vitis* спроводи се ради утврђивања присуства и распрострањености овог штетног организма.

Посебан надзор над овим штетним организмом спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе и других биљака домаћина од стране овлашћене пољопривредне стручне службе, у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања у случају присуства симптома.

Овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду врше лабораторијско тестирање узорака.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Вируси

Grapevine Roditis leaf discoloration-associated virus

Посебан надзор над штетним организмом *Grapevine Roditis leaf discoloration-associated virus* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (прегледана површина, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над овим штетним организмом обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање биљног материјала од стране овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет

Универзитета у Београду, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Grapevine Roditis leaf discoloration-associated virus*, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

6. Посебан надзор над штетним организмима у малини

Посебан надзор над штетним организмима у малини базира се на биологији штетних организама малине и систему производње малине у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима у малини обухвата следеће штетне организме:

- а) гљиву: *Phytophthora fragariae* var. *rubi*;
- б) бактерију: *Agrobacterium* (туморогени сојеви).

а) Гљива

Phytophthora fragariae var. *rubi*

Посебан надзор над штетним организмом *Phytophthora fragariae* var. *rubi* спроводи се у матичним и производним засадима малине.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака у матичним и производним засадима малине у главним производним подручјима на присуство штетног организма.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала јагодичастог воћа, Пољопривредна саветодавна и стручна служба Смедерево врши лабораторијско тестирање узорака.

У случају потребе потврних испитивања позитивних узорака лабораторијско испитивање врши овлашћена лабораторија Института за заштиту биља и животну средину, Београд.

Посебан надзор над штетним организмом *Phytophthora fragariae* var. *rubi* организује се тако да пружи податке о:

- 1) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 2) производним засадима (прегледана површина, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Phytophthora fragariae* var. *rubi*, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Бактерија

Agrobacterium spp.

Посебан надзор над штетним организмом *Agrobacterium* spp. (туморогени сојеви) спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала малине од стране овлашћене пољопривредне стручне службе, у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања у случају присуства симптома.

Овлашћене лабораторије за тестирање на присуство *Agrobacterium* spp. су: Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду, Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун.

Средства за спровођење лабораторијског тестирање до 10 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

7. Посебан надзор над штетним организмима у ораху

Посебан надзор над штетним организмом *Ragoletis completa* спроводи се ради утврђивања присуства и распрострањености и провере статуса овог штетног организма у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмом *Ragoletis completa* обухвата визуелни преглед засада, узимање узорака и лабораторијско испитивање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Посебан надзор над штетним организмом *Ragoletis completa* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом, укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

8. Посебан надзор над штетним организмима у парадајзу

Посебан надзор над штетним организмима у парадајзу базира се на биологији штетних организама и систему производње парадајза у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмима у парадајзу обухвата:

а) вирусе: *Pepino mosaic virus*, *Tomato yellow leaf curl virus* и њему сродни вируси, *Tomato chlorosis virus* (ToCV), *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV), *Tomato brown rugose fruit virus*; *Tomato leaf curl New Delhi virus*, *Tomato mottle mosaic virus*;

б) гриње: *Tetranychus evansi*.

Посебан надзор над штетним организмима: *Pepino mosaic virus*, *Tomato yellow leaf curl virus* и њему сродни вируси, *Tomato chlorosis virus* (ToCV), *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV), *Tomato brown rugose fruit virus*, *Tomato leaf curl New Delhi virus*, *Tomato mottle mosaic virus* спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета Универзитета у Београду у сарадњи са овлашћеном пољопривредном стручном службом и фитосанитарном инспекцијом.

У случају лабораторијске потврде наведених штетних организама овлашћена лабораторија обавештава надлежну пољопривредну и стручну службу која обавештава фитосанитарног инспектора ради предузимања мера.

Посебан надзор над штетним организмом *Tetranychus evansi* спроводи овлашћена лабораторија Института за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

а) Вируси

Pepino mosaic virus

Посебан надзор над штетним организмом *Pepino mosaic virus* спроводи се ради утврђивања присуства и распрострањености и провере статуса овог штетног организма у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмом *Pepino mosaic virus* спроводи се на површинама на којима се производи семе парадајза, расад парадајза и плодови парадајза и обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско испитивање на присуство латентне инфекције од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета Универзитета у Београду, у сарадњи са пољопривредним стручним службама.

Посебан надзор над штетним организмом *Pepino mosaic virus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом, укључујући и лабораторијско тестирање на присуство *Pepino mosaic virus* до 50 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Tomato brown rugose fruit virus

Посебан надзор над штетним организмом *Tomato brown rugose fruit virus* спроводи се ради утврђивања присуства овог штетног организма у Републици Србији.

Посебан надзор над штетним организмом *Tomato brown rugose fruit virus* спроводи се на површинама на којима се производи расад парадајза и паприке и плодови парадајза и паприке и обухвата визуелни преглед материјала, узимање до 50 узорака и лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције од стране овлашћене лабораторије - Пољопривредни

факултет Универзитета у Београду, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Посебан надзор над штетним организмом *Tomato brown rugose fruit virus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над штетним организмом *Tomato brown rugose fruit virus* спроводи се и на површинама на којима се производи семе парадајза и паприке. За лабораторијско тестирање на присуство *Tomato brown rugose fruit virus* (латентна инфекција) узимају се узорци из свих лотова семенског парадајза и паприке (100 %) од стране фитосанитарне инспекције.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом, укључујући и лабораторијско тестирање узорака на присуство *Tomato brown rugose fruit virus*, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Остали вируси

Посебан надзор над штетним организмима *Tomato yellow leaf curl virus*, *Tomato chlorosis virus* (ТоСV), *Tomato infectious chlorosis virus* (ТICV), *Tomato leaf curl New Delhi virus*, *Tomato mottle mosaic virus* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Посебан надзор над овим штетним организмима организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над овим штетним организмима, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака по вирусу, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Гриње

Tetranychus evansi

Посебан надзор над штетним организмом *Tetranychus evansi* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Посебан надзор над штетним организмом *Tetranychus evansi* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над овим штетним организмом, укључујући и лабораторијску детерминацију до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

9. Посебан надзор над штетним организмом *Acidovorax citrulli*

Посебан надзор над штетним организмом *Acidovorax citrulli* обухвата визуелне прегледе расада лубенице и диње и узимање узорака од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Посебан надзор над штетним организмом *Acidovorax citrulli* обухвата и лабораторијско тестирање узорака из увоза узетих од стране граничне фитосанитарне инспекције.

Лабораторијско тестирање узорака биља врше овлашћене лабораторије: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду.

Средства за спровођење посебног надзора над овим штетним организмом, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

10. Посебан надзор над штетним организмима у украсном биљу и затвореном простору

Посебан надзор над штетним организмима у украсном биљу спроводи се ради утврђивања присуства/одсуства и провере статуса следећих штетних организама:

а) гљива: род *Phytophthora* (*Phytophthora ramorum*, *Phytophthora kernoviae*, *Phytophthora lateralis*) и *Sirococcus tsugae*;

б) вируса: *Impatiens necrotic spot virus*.

Посебан надзор над штетним организмима у украсном биљу спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Посебан надзор над штетним организмима обухвата визуелне прегледе, узимање узорака за потребе лабораторијских анализа.

У случају лабораторијске потврде појаве штетног организма овлашћена лабораторија обавештава хитно фитосанитарног инспектора.

а) Гљиве

Род *Phytophthora*

Посебан надзор над штетним организмом *Phytophthora ramorum* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Rhododendron*, *Viburnum*, *Pieris*, *Syringa*, *Pseudotsuga menziesii*, *Kalmia*, *Camellia*, *Leucothoe* и *Taxus baccata*.

Посебан надзор над штетним организмом *Phytophthora kernoviae* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Fagus*, *Rhododendron*, *Drimys winteri* (Winteraceae), *Fagus sylvatica* (Fagaceae), *Gevuina avellana* (Proteaceae), *Hedera*

helix (Araliaceae), *Ilex aquifolium* (Aquifoliaceae), *Liriodendron tulipifera* (Magnoliaceae), *Magnolia* spp. (Magnoliaceae), *Michelia doltsopa* (Magnoliaceae), *Pieris formosa* (Ericaceae), *Quercus ilex* (Fagaceae), *Quercus robur* (Fagaceae) и *Vaccinium myrtillus* (Ericaceae).

Посебан надзор над штетним организмом *Phytophthora lateralis* врши се у украсном биљу у оквиру следећих родова и врста: *Chamaecyparis*, *Taxus brevifolia* и *Thuja occidentalis*.

Посебан надзор над штетним организмима из рода *Phytophthora* обухвата визуелни преглед материјала пореклом из увоза на продајним местима и расадника на подручју Републике Србије, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Посебан надзор над штетним организмима *Phytophthora ramorum*, *Phytophthora kernoviae* и *Phytophthora lateralis* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над овим штетним организмима, укључујући и лабораторијско тестирање до укупно 90 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Sirococcus tsugae

Посебан надзор над штетним организмом *Sirococcus tsugae* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Cedrus*, *Tsuga*, *Picea* и других. Ризичним се сматрају садни материјал и украсне биљке.

Посебан надзор над штетним организмом *Sirococcus tsugae* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над овим штетним организмом обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање биљног материјала од стране овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Sirococcus tsugae*, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Вируси

Impatiens necrotic spot virus

Посебан надзор над штетним организмом *Impatiens necrotic spot virus* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско

тестирање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Посебан надзор над штетним организмом *Impatiens necrotic spot virus* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Impatiens necrotic spot virus*, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

11. Посебан надзор над штетним организмима – инсектима

(*Scaphoideus titanus*, *Frankliniella occidentalis*, *Halyomorpha halys*, *Ceratitis capitata*, *Bemisia tabaci*)

Посебан надзор над овим штетним организмима организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) методи праћења;

3) месту и локацији, начину праћења и узорковања;

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над штетним организмима *Scaphoideus titanus* и другим алтернативним векторима фитоплазме FD, *Frankliniella occidentalis* и *Halyomorpha halys* спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе у оквиру Програма прогнозно-извештајне службе.

Посебан надзор над *Scaphoideus titanus* и другим алтернативним векторима фитоплазме FD обухвата постављање клопки, визуелне прегледе и праћење развојног стадијума и бројности ради обавештавања јавности о времену третмана на порталу www.pis.srbija, за сваки округ.

Frankliniella occidentalis и *Halyomorpha halys* се прате визуелним прегледима.

Овлашћена лабораторија за штетни организам *Scaphoideus titanus* и друге алтернативне векторе фитоплазме FD је Институт за заштиту биља и животну средину, Београд.

Овлашћене лабораторије за *Frankliniella occidentalis* су: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд, Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, Шумарски факултет Универзитета у Београду.

Овлашћене лабораторије за штетни организам *Halyomorpha halys* су: Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду и Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду спроводи посебан надзор над штетним организмом *Halyomorpha halys* који обухвата постављање клопки, визуелне прегледе и праћење развојног стадијума и бројности ради предлагања адекватних мера сузбијања.

Посебан надзор над штетним организмом *Ceratitis capitata* спроводи се ради провере статуса штетног организма. Овлашћене лабораторије

за идентификацију *Ceratitis capitata* су: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Пољопривредни факултет Универзитета у Београду спроводи посебан надзор над штетним организмом *Ceratitis capitata* који обухвата постављање клопки и визуелне прегледе ради провере статуса наведеног штетног организма.

Посебан надзор над штетним организмом *Bemisia tabaci* спроводи се ради провере статуса. Овлашћене лабораторије за идентификацију *Bemisia tabaci* су: Институт за заштиту биља и животну средину, Београд, Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун, Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, Пољопривредни факултет Универзитета Новом Саду, Шумарски факултет Универзитета у Београду.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања до 200 узорака (укључујући до 100 узорака узетих у оквиру Програма прогнозно-извештајне службе), обезбеђена су у буџету Републике Србије.

12. Посебан надзор над складишним штеточинама

Trogoderma granarium

Посебан надзор над штетним организмом *Trogoderma granarium* спроводи се ради провере статуса штетног организма, у складиштима кукуруза и пшенице. Посебан надзор над штетним организмом *Trogoderma granarium* спроводи овлашћена лабораторија Институт за пестициде и заштиту животне средине, Земун - Београд и Пољопривредни факултет Универзитета у Београду у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Trogoderma granarium*, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

13. Посткарантински надзор

Посткарантински надзор (визуелни преглед и узорковање) у производним засадама пореклом од материјала из увоза врше овлашћене пољопривредне стручне службе.

Средства за спровођење посткарантинског надзора из става 1. овог одељка укључујући и лабораторијско тестирање на присуство и других штетних организама који нису обухваћени овим програмом, а налазе се на Листама штетних организама прописаних законом којим се уређује здравље биља, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

14. Посебан надзор над штетним организмима у шумским расадницима, шумским подручјима и јавним површинама

Посебан надзор над штетним организмима у шумским расадницима, шумским подручјима и јавним површинама спроводи се ради утврђивања присуства/одсуства и провере статуса следећих штетних организама:

- а) нематода: *Bursaphelenchus xylophilus* и вектор *Monochamus* sp;
- б) гљива: *Gibberella circinata*;

в) инсеката: *Agrilus planipennis*, *Anoplophora chinensis* (*A. malasiaca*) и *Anoplophora glabripennis*.

а) Нематода

Bursaphelenchus xylophilus

Посебан надзор над штетним организмом *Bursaphelenchus xylophilus* спроводи се ради откривања и спречавања ширења овог штетног организма.

Ради откривања штетног организма борове нематодe – *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. спроводи се визуелни преглед и узимање узорака на присуство штетног организма осетљивог дрвета, коре и биља, и то:

1) осетљивог дрвета и коре, који обухватају дрво и изоловану кору четинара (Coniferales), осим рода *Thuja* L;

2) осетљивог биља, осим плодова и семена, следећих родова: *Abies* Mill, *Cedrus* Trew, *Larix* Mill, *Picea* A. Dietr, *Pinus* L, *Pseudotsuga* Carr. и *Tsuga* Carr.

Посебан надзор над овим штетним организмом обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање узорака на присуство *Bursaphelenchus xylophilus*, као и праћење присуства врста из рода *Monochamus* и њихове бројности.

Посебан надзор над штетним организмом *Bursaphelenchus xylophilus*, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, врши овлашћена лабораторија Институт за заштиту биља и животну средину, Београд.

У случају потребе потврдног испитивања позитивних узорака лабораторијску анализу обавља овлашћена лабораторија Пољопривредни факултет Универзитета у Београду.

Праћење присуства и идентификацију врста из рода *Monochamus* врши овлашћена лабораторија Шумарског факултета Универзитета у Београду.

У случају лабораторијске потврде *Bursaphelenchus xylophilus* овлашћена лабораторија обавештава хитно фитосанитарног инспектора.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Bursaphelenchus xylophilus* и векторима из рода *Monochamus* (до 150 узорака), обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Гљива

Gibberella circinata

Посебан надзор над штетним организмом *Gibberella circinata* спроводи се ради откривања и спречавања ширења овог штетног организма.

Посебан надзор над штетним организмом *Gibberella circinata* спроводи се визуелним прегледом биља намењеног садњи рода *Pinus* L. и врсте *Pseudotsuga menziesii* и семена.

Посебан надзор над штетним организмом обухвата визуелни преглед материјала и узимање узорака у случају сумње, као и лабораторијско тестирање.

Визуелни преглед осетљивог биља и семена и узимање узорака врше имаоци јавних овлашћења из области шумарства.

Посебан надзор над штетним организмом *Gibberella circinata* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) прегледаним површинама;
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија Пољопривредни факултет Универзитета у Београду врши лабораторијско тестирање узорака.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Инсекти

Anoplophora chinensis (A. *malasiaca*),
Anoplophora glabripennis, *Agrilus planipennis*

Посебан надзор над штетним организмима *Agrilus planipennis*, *Anoplophora chinensis* (A. *malasiaca*) и *Anoplophora glabripennis* спроводи се ради откривања и спречавања ширења ових штетних организама у Републици Србији.

Посебан надзор над овим штетним организмима у шумским расадницима и шумским подручјима спроводе имаоци јавних овлашћења из области шумарства.

Посебан надзор над јавним површинама спроводи овлашћена лабораторија Шумарски факултета Универзитета у Београду.

Посебан надзор над штетним организмима *Agrilus planipennis*, *Anoplophora chinensis* (A. *malasiaca*) и *Anoplophora glabripennis* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) прегледаним површинама;
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмима на јавним површинама (паркови, урбане површине) обезбеђена су у буџету Републике Србије.

15. Посебан надзор над штетним организмом *Xyllela fastidiosa*

Посебан надзор над штетним организмом *Xyllela fastidiosa* и векторима спроводи се ради откривања и спречавања ширења овог штетног организма.

Посебан надзор над штетним организмом *Xyllela fastidiosa* обухвата визуелни преглед осетљивог биља и узимање узорака за лабораторијско тестирање, од стране овлашћених пољопривредних стручних служби и имаоца јавних овлашћења из области шумарства. Узеће се до 200 узорака.

Фитосанитарна инспекција узима узорке украсног биља из гарден центара и узорке садног материјала намењеног извозу и доставља их ДНРЛ која врши лабораторијско тестирање на присуство *Xyllela fastidiosa*. Узеће се до 100 узорака.

Посебан надзор над штетним организмом *Xyllela fastidiosa* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) прегледаним површинама;
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Лабораторијско тестирање узорака спроводе овлашћене лабораторије: Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду и Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд - Земун.

Средства за спровођење посебног надзора над штетним организмом *Xyllela fastidiosa* и лабораторијско тестирање узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

16. Обука и стручно усавршавање

Средства за припрему упутстава за прегледе и узорковање, тренинге и обуке ради стручног усавршавања, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

17. Едукација власника и држаоца биља

Ради подизања свести о значају спровођења мера за спречавање појаве, рано откривање, праћење, сузбијање и искорењивање штетних организама овлашћене пољопривредне стручне службе и имаоци јавних овлашћења у шумарству врше едукацију власника и држаоца биља о штетним организмима прописаним овим програмом.

18. Контрола спровођења Програма мера заштите здравља биља

Све овлашћене организације достављају министарству надлежном за послове здравља биља до краја текуће године извештај о спроведеним активностима по овом програму мера.

Фитосанитарна инспекција врши контролу спровођења овог програма мера.

У случају утврђивања неправилности у спровођењу овог програма мера, фитосанитарни инспектор без одлагања налаже прописане мере и о томе обавештава министарство надлежно за послове здравља биља.

